بسم الله الرحمن الرحيم

Türkiye-Libya Deniz Anlaşması: Sınırların Belirlenmesinden Güç Dengelerinin Yeniden Şekillenmesine

Türkiye İstihbarat Teşkilatı Başkanı İbrahim Kalın'ın Libya'ya gerçekleştirdiği ardı ardına ziyaretler ve Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın Trablus ile Bingazi arasındaki mekik dokumaları, savaşın bitkin düşürdüğü bir ülkedeki sıradan diplomatik hareketlilikten ibaret değildir. Zira 2019 yılında Trablus hükümetinin düşmesini engellemek için askeri müdahalede bulunan Türkiye, bugün doğu Libya'ya kadar uzanan ve siyaset, güvenlik, enerji ve yatırımı bir araya getiren bir ilişkiler ağı inşa etmeye çalışmaktadır. Bu dönüşüm, Türkiye'nin sadece Libya'daki uzlaşmanın bir tarafı olmak istemediğine, aksine kurallarının şekillendirilmesinde temel bir ortak olmak istediğine işaret etmektedir.

Kalın'ın Ağustos 2025'te Bingazi'ye yaptığı ziyaret ve Halife Hafter ile oğulları Saddam ve Belkasım'la yaptığı görüşmeleri, ilişkilerin yeni bir aşamaya geçtiğini ortaya koymaktadır. Ardından Haziran 2026'da Saddam Hafter ile yeniden bir araya gelmesi, Türkiye'nin ülkenin hem doğusundaki hem de batısındaki siyasi ve askeri kurumlarla eş zamanlı olarak başlattığı diplomatik açılımla paralel bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu sürecin enerji ve askeri iş birliği dosyalarındaki yakınlaşmayla ve Libya'nın doğusundaki Temsilciler Meclisinin, Ekim 2026'da Serrac hükümetiyle 2019 yılında Türkiye ile imzaladığı deniz anlaşmasını onaylamasıyla aynı zamana denk gelmesi bir tesadüf değildi ve bu anlaşmayı reddeden Avrupa'nın tutumlarına açık bir meydan okumaydı. (Reuters, 20 Ekim 2026).

Birincisi: Deniz Konumu... Libya'dan Doğu Akdeniz'e

Libya; Akdeniz'in güney kıyısında, Yunanistan ve İtalya'nın karşısında, Kuzey Afrika'yı Avrupa'ya bağlayan ticaret ve enerji yollarının hemen yanı başında son derece önemli bir konuma sahiptir. İşte bu noktada Türkiye-Libya deniz anlaşması önem kazanmaktadır; zira bu anlaşma, Türkiye ile Libya kıyılarını birbirine bağlayan ve Yunanistan, Kıbrıs ve Mısır'ın kurduğu düzenlemeler karşısında Ankara'nın konumunu güçlendiren Türkiye'nin deniz alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin yaklaşımını pekiştirmeyi amaçlamaktadır.

Mesele sadece harita üzerindeki çizgilerle ilgili değildir; aksine bunun doğurabileceği petrol ve gaz arama haklarıyla, denizdeki nüfuz alanlarıyla ve Avrupa'ya enerji sevkiyatı projelerini etkileme kapasitesiyle de ilgilidir. Bu nedenle Türkiye'nin Doğu Libya'nın anlaşmaya onay vermesini kazanma çabası, anlaşmayı zaten imzalamış olan Trablus hükümetinin ötesine geçen stratejik bir kazanımı pekiştirme çerçevesinde yer almaktadır. (Doğu Araştırmaları Merkezi, Aralık 2025).

İkinci olarak: Enerji ve ekonomi... Siyasi nüfuzun kalıcı çıkarlara dönüştürülmesi

Tek başına askerî güç uzun vadeli nüfuzu garanti edemez; bu nedenle Türkiye güvenlik varlığını Libya devletinin geleceğinden ayrılması zor olan ekonomik çıkarlarla ilişkilendirmeye çalışmaktadır. Şubat 2026'da Türk Petrol Şirketi, İspanyol Repsol ve Macar MOL ile ortaklık içinde, Bingazi'nin kuzeybatısında bulunan ve on bin kilometrekareden fazla bir alanı kapsayan

Libya deniz bölgesinde arama haklarını kazanmıştır. Haziran 2026'da ise konsorsiyum-katılım ortakları arasında, arama aşamasına geçilmesi amacıyla bir üretim paylaşım anlaşması imzalanmıştır.

Enerjinin yanı sıra Türk şirketleri, inşaat, havalimanları, yollar, hastaneler ve konut alanlarında da geniş bir deneyime sahip olup, ekonomik varlığı uzun süre ülkenin batısıyla bağlantılı olmasının ardından yeniden imar sözleşmelerini geri kazanmayı ve Doğu Libya'da genişlemeyi arzulamaktadır. Hafter ailesi ve doğudaki kurumlarla yakınlaşma, Türk şirketlerine yeni fırsatlar sunarken, Libya makamları ise şehirleri ve altyapıyı yeniden inşa etmek için finansmana, uzmanlığa ve müteahhitlere ihtiyaç duymaktadır.

Böylece ekonomik çıkarların güç kartlarıyla pekiştiği ve güvenlik ortaklıkların mali değerlerini aşan stratejik kazanımlara dönüştüğü karşılıklı bir döngü içinde, güvenlik nüfuzu ekonomik çıkarların kapısına dönüşmekte ve yatırımlar siyasi nüfuzu pekiştirme araçları haline gelmektedir.

Üçüncüsü: Güvenlik ve savunma... Askeri üslerden Libya'daki dengelerinin yeniden şekillendirilmesine

Güvenlik, Türk stratejisinin en hassas halkasını oluşturmaktadır. Nitekim Ankara; Trablus hükümetiyle yaptığı mutabakatlar uyarınca, en öne çıkanları Vatiyye Hava Üssü ve Misrata hava ve deniz tesislerinin yanı sıra eğitim merkezleri olmak üzere Libya'daki önemli noktalarda askeri ve eğitim amaçlı bir varlık tesis etmiştir. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi, Aralık 2025'te Libya'da asker konuşlandırma yetkisinin süresini iki yıl daha uzatarak 2028'e kadar uzatmıştır. Hatta Türkiye Milli Savunma Bakanlığı Nisan 2026'da eğitim, danışmanlık ve teknik destek programlarının devam ettiğini duyurmuş ve 23 binden fazla Libyalı askerin Türkiye ve Libya'da eğitim aldığını söylemişti.

Ancak en önemli dönüşüm, Türk varlığının batıda devam etmesinde değil, doğuda Hafter güçleriyle iş birliği kanallarının açılmasında yatmaktadır. Zira Kalın tarafından Bingazi şehrine Ağustos 2025 yılında gerçekleştirilen ziyarete, bir Türk savaş gemisinin ziyareti ve ortak deniz tatbikatlarının gerçekleştirilmesi eşlik etmiş, ardından askeri ve güvenlik görüşmeleri devam etmiştir. Temmuz 2026'daki raporlar; Ankara ile Doğu Libya arasında orada yeni Türk üsleri kurulmasına yönelik nihai bir anlaşma ilan edilmemiş olsa da, askeri tesislerin ve gözetleme sistemlerinin geliştirilmesi ile doğudan subayların eğitilmesinin görüşüldüğüne işaret etmektedir. (El Cezire, 20 Temmuz 2026).

Bununla birlikte askeri iş birliği, eğitim ve savunma danışmanlığı alanlarının genişletilmesi, Ankara'ya, adı Libya çatışmasının önceki aşamalarında hizmetlerinden yararlanıldığına dair raporlarla ilişkilendirilen Türk savunma danışmanlık şirketi SADAT gibi özel şirketlerin yardımına başvurmak zorunda kalmadan Libya'daki güvenlik kurumlarını ve güç dengelerini yeniden şekillendirmede etkili araçlar sunmaktadır. Doğu ve Batı ile yakınlaşma devam ederse, Türkiye kendisini her iki tarafla iletişim kurabilecek ve ordunun birleştirilmesine ilişkin düzenlemeleri etkileyebilecek bir konumda bulabilir.

Dördüncüsü: Bölgesel nüfuz... Türkiye, Avrupa, Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz arasında

Libya, Türkiye'ye, Kuzey Afrika'da stratejik bir derinlik ve sınırlarının ötesindeki dosyalarda etki kurabileceği bir platform sunmaktadır. Bir yandan

Ankara, deniz konumunu ve Libya ile ilişkilerini enerji, denizcilik ve göç konusundaki Avrupa ile müzakerelerde kullanabilir. Diğer yandan da askeri ve ekonomik varlığı; Libya dosyasında rolü gerileyen Mısır ile iç içe geçmiş rekabet ve iş birliğinin devam etmesiyle birlikte, Rus ve Avrupa nüfuzuyla rekabet edebilme imkânı tanımaktadır.

Ayrıca Türkiye bir NATO üyesidir ancak bağımsız hareket etmesine geniş bir manevra alanı tanıyan bir dış politika izlemektedir. Zira Türkiye, ABD ile en önemli dosyalarda iş birliği yapmakta, bazı sahalarda Rusya ile rekabet etmekte ve başka alanlarda da onunla müzakere etmektedir. Bundan dolayı Libya, sadece Türkiye ile Avrupa arasındaki bir çatışma alanı değil, çok sayıda güçlerinin çıkarlarının kesiştiği bir alan haline gelmiştir.

Tunus ve Cezayir'e gelince; onlar açısından zorluk, Libya'daki dönüşümlerin etkin bir Mağrip katılımı olmaksızın dışarıdan şekillendirilen güvenlik ve ekonomik düzenlemelere dönüşmemesidir. Özellikle Tunus açısından; Libya'nın istikrarı, sınır güvenliği, ticaret, insanların hareketliliği ve Orta Akdeniz'deki güç dengeleri, onun çıkarlarını doğrudan etkileyen meselelerdir. Ancak bu dönüşümlerin derinliğini anlamak, siyaseti belirlemek, egemenliği korumak ve ümmetin coğrafi konumuna ve stratejik derinliğine yatırım yapmak için İslami düşünceyi yeniden gündeme getirmeyi gerektirmektedir.

Libya'nın birleşmesi mi, yoksa ümmetin birleşmesi mi?

Görünen o ki mevcut haliyle Türkiye; doğal kucağına (İslami havzasına) dönmeksizin, siyasi ve ekonomik çıkarlarına hizmet etmesi adına Osmanlı mirasını ve laiklik kılıfını istismar etmekte ısrarcı olmaktadır. Libya'yı birleştirme sloganının arkasına gizlenen Türkiye'nin hamleleri, uzun vadeli nüfuzunu pekiştirmeye yönelik kapsamlı bir stratejiyi ortaya koymaktadır; bu stratejide, Ankara'nın bölgesel çıkarlarını gerçekleştirmek için deniz konumunu, enerjiyi, ekonomik yatırımları ve askeri varlığını kullanmaktadır.

Ancak İslami Mağrip ülkelerinin önündeki en derin meydan okuma sadece dış güçlerle rekabet etmek değildir; aksine ümmetin enerjilerini seferber eden, kaynaklarını birleştiren ve stratejik derinliğini İslam ümmetinin akidesinden kaynaklanan bir nizam inşa etmek için kullanan kapsayıcı İslami hadarat projesi aracılığıyla onların dengelerinin bağımlı olmaktan kurtulup inisiyatifi eline alan bir konuma geçmesidir. Dolayısıyla Mağrib coğrafyası, yabancı çıkarların kesiştiği bir arena olarak kalmak yerine, bağımsız iradeyi yeniden kazanmanın ve geleceği inşa etmenin bir üssü haline gelebilir. İşte burada Kuzey Afrika ülkeleri, Doğu ve Batı güçlerinin göz diktiği bir hedef olmaz, aksine Türkiye ile tarih, medeniyet ve İslam bağlarını ortak bir mirastan, Allah Subhanehu'nun vaadi ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Nübüvvet Minhacı üzere Raşidi Hilafet müjdesinin gerçekleştiği etkin bir kalkınma projesine dönüştürmek için bir fırsat olur. وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ * بِنَصْرِ اللَّهِ "**O gün Allah'ın zafer vermesiyle müminler sevinecektir.**" [Rum 4-5]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
Müh. Visam Atraş